

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE Zwolle

Ministerie van Defensie
T.a.v. Rijksvastgoedbedrijf (Defensierrein of militaire luchthavens)
[REDACTED]
Postbus 16169
2500BD 'S-GRAVENHAGE

Datum 9 februari 2023
Betreft Beslissing op aanvraag

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
www.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie
5190027618711

Kenmerk
WNB/2022/069.toek

Bijlagen
5

Geachte [REDACTED]

Op 30 november 2022 heeft u een ontheffing aangevraagd. Ik heb uw aanvraag met de aanvullingen van 31 januari 2023 beoordeeld. In deze brief licht ik dit nader toe en leest u wat mijn beslissing is.

Inhoud aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp', gelegen in de gemeentes Harskamp, Barneveld, Ede, Elburg, Epe, Heerde en Oldebroek. Het project betreft het gecontroleerd afbranden van heide en heischrale graslanden op het Artillerie Schietkamp (ASK) en het Infanterie Schietkamp (ISK). Het betreft hier het oppervlakkig afbranden van de heide, waarbij alleen de bovengrondse delen verbranden. U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de zandhagedis (*Lacerta agilis*), de heikikker (*Rana arvalis*) en de rugstreeppad (*Epidalea calamita*); artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de kleine heivlinder (*Hipparchia statilinus*) en de kormavvlinder (*Hesperia comma*); en artikel 3.10, lid 1, sub b van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de adder (*Vipera berus*), de hazelworm (*Anguis fragilis*) en de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*).

Besluit

Ik verleen u voor de periode van 9 februari 2023 tot en met 15 maart 2027 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de zandhagedis, de heikikker en de rugstreeppad; artikel 3.10, lid 1, sub a van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk doden van de kleine heivlinder en de kormavvlinder; en artikel 3.10, lid 1, sub b van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de kleine heivlinder, de kormavvlinder, de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis.

De overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan dit besluit worden in bijlage 1 toegelicht.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

- a. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze minister conform artikel 1.3 van de wet.
- d. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied van het project 'Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp', gelegen in de gemeentes Harskamp, Barneveld, Ede, Elburg, Epe, Heerde en Oldebroek, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1 en 2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022 (bijlage 2 bij dit besluit).
- e. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- g. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- h. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

- i. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022 (bijlage 3 bij dit besluit); in hoofdstuk 5 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Ecologisch Werkprotocol (EWP): Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022 (bijlage 4 bij dit besluit); en in de brief met aanvullingen van 31 januari 2023 (bijlage 5 bij dit besluit).

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
9 februari 2023

Onze referentie
5190027618711

- j. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de minst kwetsbare perioden van betreffende soorten. Gezien de aard van de werkzaamheden betreft dit globaal de periode november tot en met februari. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen de kwetsbare periodes langer dan wel korter zijn.
- k. Het afbranden wordt enkel uitgevoerd in de wintermaanden wanneer de reptielen en amfibieën in winterslaap zijn.
- l. U dient slordig af te branden, stroken langs de paden dienen overgeslagen te worden, deze overgeslagen delen worden niet nagebrand. Kleine delen binnen een perceel worden gespaard door hierin natte plekken te maken en bijvoorbeeld aanwezige jeneverbessen nat te houden.
- m. Jaarlijks wordt maximaal 10% van het totale oppervlakte afgebrand. Ook dienen de af te branden percelen verspreid over het terrein te liggen.
- n. Bij het afbranden nabij ven-oevers dient een controle uitgevoerd te worden op de aanwezigheid van heikikkers. Bij aanwezigheid van heikikkers worden de ven-oevers gespaard tijdens het afbranden.

Overige voorschriften

- o. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
- p. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld.
- q. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Kijk onder Digitaal bezwaar indienen en kies voor eBezwaar.

Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie in de rechter kantlijn van deze brief.

¹ "Onder een ecologisch deskundige verstaan wij een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op mijn.rvo.nl. Of neem telefonisch contact met ons op: 088 042 42 42 (lokaal tarief). Uw aanvraag is bekend onder nummer 5190027618711 . Gebruik dit nummer als u contact opneemt. Dan kan ik u beter helpen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
9 februari 2023

Onze referentie
5190027618711

Met vriendelijke groet,

De Minister voor Natuur en Stikstof,
namens deze:

Robin Nieuwenkamp
Teammanager Vergunningen Natuur Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Instandhouding van de zandhagedis

Artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming

Datum

9 februari 2023

Onze referentie

5190027618711

De zandhagedis is in het plangebied aangetroffen. De zandhagedis is zowel op het ISK als het ASK aanwezig. Het gebied fungeert als overwinterings-, voortplantings- en foerageergebied voor de zandhagedis.

De werkzaamheden betreffen het gecontroleerd afbranden van heide en heischrale graslanden. De heide en heischrale graslanden worden oppervlakkig afgebrand, wat inhoudt dat alleen de bovengrondse delen verbranden. Door het afbranden van percelen kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de zandhagedis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden, wanneer er de grootste ecologische rust heerst en wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. De zandhagedis is dan (ondergronds) in winterslaap en ondervindt geen negatieve effecten van het afbranden.

Er wordt slordig gebrand, stroken langs de paden worden overgeslagen, deze overgeslagen delen worden niet nagebrand. Kleine delen binnen een perceel worden gespaard door hierin natte plekken te maken en bijvoorbeeld aanwezige jeneverbessen nat te houden. Zo is er voldoende vegetatie over in het gebied wanneer de zandhagedis uit winterslaap komt.

De af te branden percelen liggen verspreid over het terrein. Jaarlijks wordt maximaal 10 procent van het oppervlakte afgebrand, hierdoor blijft voldoende leefgebied beschikbaar voor de zandhagedis.

Het afbranden van de heide bevordert de verjonging en instandhouding van de vegetatie, waardoor de ecologische verblijfsfunctie voor de zandhagedis op lange termijn behouden blijft. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de zandhagedis blijft daarmee behouden.

Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen voorkomt u doding van exemplaren en zorgt u dat er voldoende alternatief leefgebied voor de zandhagedis overblijft. Door het uitvoeren van de werkzaamheden worden wel vaste rust- of verblijfplaatsen van de zandhagedis vernield. De zandhagedis wordt immers gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming. Om deze reden wordt ontheffing verleend.

Staat van instandhouding van de zandhagedis

De zandhagedis heeft de status 'kwetsbaar' op de Rode Lijst. De landelijke trend van de afgelopen 10 jaar is stabiel, dit geldt ook voor de Gelderse staat van instandhouding.

Er zijn geen gezamenlijke winterverblijven bekend van zandhagedis, waarschijnlijk overwinteren de dieren vooral individueel onder de grond. Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Organismen die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven, terwijl ze bijvoorbeeld bij plaggen mee worden afgevoerd.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer. Hoewel het brandbeheer negatieve effecten heeft op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied.

De gunstige staat van instandhouding van de zandhagedis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Instandhouding van de heikikker en de rugstreepad

Artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming

De heikikker en de rugstreepad zijn in het plangebied aangetroffen. De rugstreepad is zowel op het ISK als het ASK aanwezig, de heikikker is enkel op het ISK aangetroffen. Het gebied fungeert als overwinterings- en foerageergebied voor beide soorten.

De werkzaamheden betreffen het gecontroleerd afbranden van heide en heischrale graslanden. De heide en heischrale graslanden worden oppervlakkig afgebrand, wat inhoudt dat alleen de bovengrondse delen verbranden. Door het afbranden van percelen kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreepad en de heikikker worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022 en in hoofdstuk 5 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Ecologisch Werkprotocol (EWP): Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp en het Infanterie Schietkamp' van 28 oktober 2022 en de brief met aanvullingen van 31 januari 2023. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden, wanneer er de grootste ecologische rust heerst en wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. De amfibieën zijn dan (ondergronds) in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten van het afbranden.

Datum

9 februari 2023

Onze referentie

5190027618711

Er wordt slordig gebrand, stroken langs de paden worden overgeslagen, deze overgeslagen delen worden niet nagebrand. Kleine delen binnen een perceel worden gespaard door hierin natte plekken te maken en bijvoorbeeld aanwezige jeneverbessen nat te houden. Zo is er voldoende vegetatie over in het gebied wanneer de rugstreeppad en de heikikker uit winterslaap komen.

De af te branden percelen liggen verspreid over het terrein. Jaarlijks wordt maximaal 10 procent van het oppervlakte afgebrand, hierdoor blijft voldoende leefgebied beschikbaar voor de soorten.

Aangezien heikikkers gedurende zachte perioden na vorst al vroeg in het jaar actief kunnen worden, en zich gaan voortplanten in vennen, dient men bij het afbranden van de heide nabij vennen speciale aandacht te hebben voor mogelijke aanwezigheid van actieve heikikkers. Bij het voorgenomen branden nabij venoevers wordt een controle uitgevoerd op de aanwezigheid van heikikkers. Bij aanwezigheid van heikikkers worden de venoevers gespaard.

Het afbranden van de heide bevordert de verjonging en instandhouding van de vegetatie, waardoor de ecologische verblijfsfunctie voor de de rugstreeppad en de heikikker op lange termijn behouden blijft. De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreeppad en de heikikker blijft daarmee behouden.

Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen voorkomt u doding van exemplaren en zorgt u dat er voldoende alternatief leefgebied voor de rugstreeppad en de heikikker overblijft. Door het uitvoeren van de werkzaamheden worden wel vaste rust- of verblijfplaatsen van de soorten vernield. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming. Om deze reden wordt ontheffing verleend.

Staat van instandhouding van de heikikker

De heikikker heeft de status 'thans niet bedreigd' op de Rode Lijst. De landelijke trend van de afgelopen 10 jaar is verslechterend, dit geldt ook voor de Gelderse staat van instandhouding. De heikikker heeft het moeilijk in agrarische veenweidegebied door intensief landbouwkundig gebruik. Ook spelen verdroging en mogelijke invloed van insecticiden en klimaatopwarming een rol. De grootste achteruitgang van heikikker vindt plaats in leefgebieden die in agrarisch gebied liggen.

Als winterverblijfplaatsen gebruiken heikikker bestaande vorstvrije ruimtes (zoals muizenholletjes). Ook graven ze zichzelf in vergraafbare bodem in of schuilen ze onder elementen, zoals stenen of boomstammen. Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Dieren die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven, terwijl ze bijvoorbeeld bij plaggen mee worden afgevoerd.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer. Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied.

Staat van instandhouding van de rugstreepad

De rugstreepad heeft de status 'gevoelig' op de Rode Lijst. De landelijke trend van de afgelopen 10 jaar is verslechterend, dit geldt ook voor de Gelderse staat van instandhouding. Met name in de binnendijkse gebieden is in de loop der jaren veel geschikt leefgebied voor rugstreepadden verloren gegaan. Er komen nog maar weinig braakliggende of opgespoten terreinen voor.

Als winterverblijfplaatsen gebruiken rugstreepadden bestaande vorstvrije ruimtes (zoals muizenholletjes). Ook graven ze zichzelf in vergraafbare bodem in of schuilen onder elementen, zoals stenen of boomstammen. Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Dieren die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven, terwijl ze bijvoorbeeld bij plaggen mee worden afgevoerd.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer. Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied.

De gunstige staat van instandhouding van de heikikker en de rugstreepad komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Instandhouding van de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis

Artikel 3.10, lid 1, sub b Wet natuurbescherming

De adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis zijn in het plangebied aangetroffen. De hazelworm en de levendbarende hagedis zijn zowel op het ISK als het ASK aanwezig, de adder is enkel op het ISK aangetroffen. Het gebied fungeert als voortplantings-, overwinterings- en foerageergebied voor de soorten.

De werkzaamheden betreffen het gecontroleerd afbranden van heide en heischrale graslanden. De heide en heischrale graslanden worden oppervlakkig afgebrand, wat inhoudt dat alleen de bovengrondse delen verbranden. Door het afbranden van percelen kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen van de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp' van 28 oktober 2022. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden, wanneer er de grootste ecologische rust heerst en wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. De reptielen zijn dan (ondergronds) in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten van het afbranden.

Er wordt slordig gebrand, stroken langs de paden worden overgeslagen, deze overgeslagen delen worden niet nagebrand. Kleine delen binnen een perceel worden gespaard door hierin natte plekken te maken en bijvoorbeeld aanwezige jeneverbessen nat te houden. Zo is er voldoende vegetatie over in het gebied wanneer de soorten uit winterslaap komen.

De af te branden percelen liggen verspreid over het terrein. Jaarlijks wordt maximaal 10 procent van het oppervlakte afgebrand, hierdoor blijft voldoende leefgebied beschikbaar voor de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis.

Het afbranden van de heide bevordert de verjonging en instandhouding van de vegetatie, waardoor de ecologische verblijfsfunctie voor de soorten op lange termijn behouden blijft. De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis blijft daarmee behouden.

Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen voorkomt u doding van exemplaren en zorgt u dat er voldoende alternatief leefgebied voor soorten overblijft. Door het uitvoeren van de werkzaamheden worden wel vaste rust- of verblijfplaatsen van de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis vernield. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub b van de Wet natuurbescherming. Om deze reden wordt ontheffing verleend.

Staat van instandhouding van de adder

De adder heeft de status 'kwetsbaar' op de Rode Lijst. De landelijke trend van de afgelopen 10 jaar is verslechterend, dit geldt ook voor de Gelderse staat van instandhouding. Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen voor deze verslechterende trend; versnippering, verdroging, overbegrazing, te hoge wilddruk op belangrijke terreindelen en de gevoeligheid voor fauna-ongelukjes rondom winterverblijven (hibernacula).

Voor werkzaamheden binnen het leefgebied van de adder tijdens de wintermaanden is het van belang om te weten waar bekende hibernacula aanwezig zijn. Van het ISK is bekend dat er een elektriciteitshuisje wordt gebruikt door adders als gezamenlijke hibernacula. Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. Adders zijn dan in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten. Het afbranden heeft alleen effect op de bovengrondse vegetatie. Er is geen sprake van werkzaamheden die een effect hebben op de bodem, zoals plaggen, graafwerkzaamheden en het verwijderen van stronken. Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Dieren die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven.

Daarnaast wordt niet alle heidevegetatie in de percelen afgebrand. Op deze manier is er ruim voldoende overstaand gewas voor adders die in het voorjaar uit de winterslaap komen. Er blijft dus te allen tijde voldoende alternatief leefgebied beschikbaar voor adder.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer.

Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied.

Datum

9 februari 2023

Onze referentie

5190027618711

Staat van instandhouding van de hazelworm

De hazelworm heeft de status 'thans niet bedreigd' op de Rode Lijst. Over de laatste 10 jaar wordt de verspreiding als 'stabiel' beoordeeld.

De soort heeft een iets ruimere biotoopkeuze dan veel andere reptielen en kan via spoorlijnen, bosranden en ruderaal terrein doordringen tot in steden en dorpen (en dan vooral tuinen en ruderaal terrein aan de randen daarvan). Een gevarieerde leeftijdsopbouw van het bos en veel open plekken en bosranden zijn gunstig voor de hazelworm. Gezien de ruime habitatkeuze heeft de soort veel uitwijkmogelijkheden. De huidige kwaliteit van het leefgebied voor de soort in Gelderland wordt dan ook gunstig beoordeeld. Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied dient zich te richten op kleinschalig, gevarieerd bos- en heidebeheer. Het is echter niet bekend in hoeverre dit sinds 1994 in de leefgebieden van de soort daadwerkelijk geleid heeft tot verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. Vandaar dat de situatie voor de trend in kwaliteit van het leefgebied als onbekend is beoordeeld.

De hazelworm kent geen vaste winterverblijven. De dieren overwinteren op vorstvrije plekken onder de grond. Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Dieren die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven, terwijl ze bijvoorbeeld bij plaggen mee worden afgevoerd.

Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. Hazelwormen zijn dan in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten.

Daarnaast wordt niet alle heidevegetatie in de percelen afgebrand. Op deze manier is er ruim voldoende overstaand gewas voor hazelwormen die in het voorjaar uit de winterslaap komen. Er blijft dus te allen tijde voldoende alternatief leefgebied beschikbaar voor hazelworm.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer.

Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied. De lokale staat van instandhouding van de soort wordt door het brandbeheer niet aangetast.

Staat van instandhouding van de levendbarende hagedis

De soort heeft de status 'gevoelig' op de Rode Lijst. De landelijke trend van de afgelopen 10 jaar is verslechterend, dit geldt ook voor de Gelderse staat van instandhouding. Klimaatverandering, verdroging, overbegrazing en te intensief beheer op heidevelden zetten de populaties onder druk.

De levendbarende hagedis kent geen vaste winterverblijven. De dieren overwinteren op vorstvrije plekken onder de grond, vermoedelijk voornamelijk individueel.

Branden is vrijwel onschadelijk voor de bodem zelf en het aanwezige bodemleven, mits het in de winter wordt uitgevoerd. Organismen die zich in de bodem ophouden kunnen winterbranden goed overleven, terwijl ze bijvoorbeeld bij plaggen mee worden afgevoerd.

Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. Levendbarende hagedissen zijn dan in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten. Het afbranden heeft alleen effect op de bovengrondse vegetatie.

Daarnaast wordt niet alle heidevegetatie in de percelen afgebrand. Op deze manier is er ruim voldoende overstaand gewas voor levendbarende hagedissen die in het voorjaar uit de winterslaap komen. Er blijft dus te allen tijde voldoende alternatief leefgebied beschikbaar voor de levendbarende hagedis.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer.

Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied.

De gunstige staat van instandhouding van de adder, de levendbarende hagedis en de hazelworm komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Instandhouding van de kleine heivlinder en de kommavlinder

Artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b Wet natuurbescherming

De kleine heivlinder en de kommavlinder zijn in het plangebied aangetroffen. De kommavlinder is zowel op het ISK als het ASK aanwezig, de kleine heivlinder is enkel op het ISK aangetroffen. Het gebied fungeert als functioneel leefgebied voor de soorten.

De werkzaamheden betreffen het gecontroleerd afbranden van heide en heischrale graslanden. De heide en heischrale graslanden worden oppervlakkig afgebrand, wat inhoudt dat alleen de bovengrondse delen verbranden. Door het afbranden van percelen kunnen exemplaren van de soorten (in de vorm van eieren van de kommavlinder en rupsen van de kleine heivlinder) gedood worden. Ook worden vaste rust- of verblijfplaatsen van de vlinders beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ingreep Afbranden heide op het Artillerie Schietkamp van 28 oktober 2022. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Er wordt slordig gebrand, stroken langs de paden worden overgeslagen, deze overgeslagen delen worden niet nagebrand. Kleine delen binnen een perceel worden gespaard door hierin natte plekken te maken en bijvoorbeeld aanwezige jeneverbessen nat te houden.

De af te branden percelen liggen verspreid over het terrein. Jaarlijks wordt maximaal 10 procent van het oppervlakte afgebrand. Op deze manier is er per perceel steeds overstaand gewas aanwezig waar eieren van vlinders in kunnen overleven.

Voor kleine heivlinder en kormavlinder zorgt het brandbeheer ervoor dat er voortdurend een pioniervegetatie aanwezig blijft met lage vegetatie, graspolletjes en open grond waardoor er permanent geschikt leefgebied aanwezig blijft.

Het afbranden van de heide bevordert de verjonging en instandhouding van de vegetatie, waardoor de ecologische verblijfsfunctie voor de soorten op lange termijn behouden blijft. De functionaliteit van het leefgebied van de vlinders blijft daarmee behouden.

Met inachtneming van alle bovengenoemde zorgt u dat er voldoende alternatief leefgebied voor soorten overblijft. Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen kleine heivlinders en/of kormavlinders gedood worden. Ook worden vaste rust- of verblijfplaatsen van de soorten vernield. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b van de Wet natuurbescherming. Om deze reden wordt ontheffing verleend.

Staat van instandhouding van de kormavlinder

De kormavlinder heeft de status 'bedreigd' op de Rode Lijst. Uit het Landelijk Meetnet Vlinders blijkt dat de kormavlinder een matige afname vertoont en op diverse routes is verdwenen. Oorzaken voor de huidige achteruitgang zijn een afname van begrazing door konijnen in de duinen, een tekort aan nectarplanten in juli en augustus en verrijking van de vegetatie door verrijking van het leefgebied. Om voldoende afwisseling te creëren tussen lage vegetatie en open grond is het branden van heide een effectieve maatregel. Het veelvuldig voorkomen van kormavlinder op het ISK is een resultante van dit beheer. Het brandbeheer zorgt er nu juist voor dat dit dichtgroeien wordt vermeden en dat er in de terreinen altijd lage vegetatie aanwezig is met polletjes gras met hier en daar kale grond.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer, de populaties hebben in dit terrein altijd met het brandbeheer te maken gehad.

Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied. De lokale staat van instandhouding van de soort wordt door het brandbeheer niet aangetast. Omdat het brandbeheer ook grote gunstige effecten heeft op het behoud van leefgebied van de kormavlinder én er bovendien mitigerende maatregelen worden getroffen, wordt het effect van het doden van de eieren op de staat van instandhouding als nihil ingeschat.

Staat van instandhouding van de kleine heivlinder

De kleine heivlinder heeft de status 'ernstig bedreigd' op de Rode Lijst. De afgelopen 5 jaar is de soort met meer dan 75% achteruit gegaan. Daarmee is de kleine heivlinder de snelst afnemende soort, die momenteel acuut met verdwijnen is bedreigd. Het dichtgroeien van geschikt leefgebied is vermoedelijk de belangrijkste oorzaak van de huidige achteruitgang. Dit wordt veroorzaakt door verzuring, vermessing, alsmede door het uitblijven van geschikt beheer.

Ook verdwijnt geschikt leefgebied door de opkomst van grijs kronkelsteeltje, een niet-inheems mos dat harde matten vormt en daarom ook wel 'tankmos' wordt genoemd. Tot slot zijn de huidige stuifzanden niet voldoende groot, waardoor het stuiven stopt en het zand begroeid raakt.

Het branden van heide is een effectieve maatregel om vergrassing tegen te gaan en de heide open te houden. Het brandbeheer op het ISK en het ASK zorgt er nu juist voor dat dit dichtgroeien wordt vermeden en dat er in de terreinen altijd lage vegetatie aanwezig is met polletjes gras met hier en daar kale grond.

Het brandbeheer op de heideterreinen van ASK en ISK vindt al vele tientallen jaren plaats in een vaste cyclus van acht jaar (bij ISK lokaal ook jaarlijks). De aanwezigheid van de soort is een resultante van dit reeds langdurig uitgevoerde beheer, de populaties hebben in dit terrein altijd met het brandbeheer te maken gehad.

Hoewel het brandbeheer negatieve effecten kan hebben op een deel van de verblijfplaatsen van de soort, en individuen tijdens het branden gedood kunnen worden, leidt het brandbeheer ook tot behoud van het leefgebied. De lokale staat van instandhouding van de soort wordt door het brandbeheer niet aangetast. Omdat het brandbeheer ook grote gunstige effecten heeft op het behoud van leefgebied van de kleine heivlinder én er bovendien mitigerende maatregelen worden getroffen, wordt het effect van het doden van individuen op de staat van instandhouding als nihil ingeschat.

De gunstige staat van instandhouding van de kommavlinder en de kleine heivlinder komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatie specifiek aangezien het beheer van het ASK en ISK betreft. Het ASK en ISK zijn gevaarlijke terreinen waar projectielen terecht komen. De aanwezigheid van munitie, munitieresten en eventuele conventionele explosieven werpen beperkingen op ten aanzien van de toegestane inventarisatie- en beheersmaatregelen. Vanuit veiligheidsoverwegingen mogen de heideterreinen hierdoor niet door machines bereden worden. Om de heide en heischrale graslanden te kunnen behouden en verder te ontwikkelen zijn beheermethoden als maaien, plagen en het chopperen van heide, maar ook het verwijderen van opslag, door genoemde risico's niet uitvoerbaar. Het afbranden van de vegetatie is de enige beheermethode die effectief kan worden toegepast. Afhankelijk van de periode van branden en de intensiteit van de brand is het bovendien een geschikte maatregel om teveel aan stikstof en zwavel uit de vegetatie en het strooisel te verwijderen, terwijl - meer dan bij andere beheermaatregelen - fosfor en andere minerale elementen juist achterblijven, wat gunstig is. Het tegengaan van stikstof-depositie is voor bijvoorbeeld de zandhagedis in de toekomst van belang. Dit is namelijk gunstig voor de ontwikkeling en voedingswaarde van de aanwezige planten en (prooi)dieren.

De achterblijvende aslaag fungeert bovendien als buffer tegen verzuring. Dit is van groot belang voor (het herstel van) de bodemchemie. Branden heeft hiermee een groot voordeel boven plagen.

Achterwege laten van het brandbeheer is geen optie aangezien dit tot branden kan leiden in drogere periodes door ontploffende munitie. De schade aan de soorten zou tijdens deze branden vele malen groter zijn dan tijdens het gecontroleerde beheer.

Voor de reptielen en amfibieën wordt in de meest gunstige periode gewerkt. De soorten zijn dan namelijk in winterslaap, in de bodem, en zullen geen last ondervinden van het branden.

Voor de vlindersoorten is geen periode aanwijsbaar waarbij er geen negatieve effecten zijn. In een groot deel van de lente/zomer zijn dieren als rups in het terrein aanwezig. De kleine heivlinder is van september tot eind juni als rups aanwezig. Eind juli tot half september zijn de imago's aanwezig en vindt de voortplanting en eiafzet plaats. In het terrein zijn dus altijd minder mobiele levensstadia (eieren, rupsen en poppen) aanwezig. Een deel van de imago's zal bij het uitvoeren van het brandbeheer in de zomer inderdaad weg kunnen vluchten; het branden in de zomer kent echter enorme risico's waarbij er grote kans is op het ontstaan van onbeheersbare hoog opgaande branden, die nog veel meer imago's het leven kan kosten.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode van de reptielen en amfibieën) wordt schade aan de zandhagedis, de heikikker, de rugstreeppad, de kleine heivlinder, de kommavlinder, de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Belang

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen genoemd in artikel 3.8, lid 5, sub b en 3.10, lid 2 van de Wet natuurbescherming 'de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' en 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Het doel van het afbranden van heidevegetaties en heischrale graslanden is om deze in de productieve of vitale groeifase te houden en om nutriënten af te voeren. Heideterreinen (heiden, heischrale graslanden et cetera) zijn half-natuurlijke landschappen. Onder andere door stikstofdepositie worden deze habitats ernstig bedreigd. Voor behoud en ontwikkeling van deze gebieden is heidebeheer noodzakelijk. Alle aangevraagde soorten zijn hierbij gebaat, omdat deze soorten in meer of mindere mate gebonden zijn aan heide en heischrale vegetaties als leefgebied.

Het betreft hier het oppervlakkig branden van de heide, waarbij alleen de bovengrondse delen verbranden. Het afbranden van de heide bevordert de verjonging en instandhouding van het heideterrein en daarmee het leefgebied van de aanwezige soorten. De beheermethode van heidebranden vindt op het ASK al meer dan een eeuw plaats, op het ISK vindt het beheer al tientallen jaren plaats. De bestaande natuurwaarden, het voorkomen van beschermde soorten, maar ook niet-beschermde (zeer) zeldzame soorten (valkruid, kleine wrattenbijter, zadelsprinkhaan en rimpelpoppenrover) en de aanwezige kwalificerende habitattypen (N2000 SBZ Veluwe) zijn het gevolg van het huidige brandbeheer.

Het valkruid, de kleine wrattenbijter, de zadelsprinkhaan en de rimpelpoppenrover komen (vrijwel) alleen nog maar voor op het ISK en ASK. Dat deze soorten nog aanwezig zijn is te danken aan het reeds decennia lang uitgevoerde brandbeheer. Het stoppen van het brandbeheer zou kunnen leiden tot het verdwijnen van deze soorten.

Daarnaast wordt door het gecontroleerd afbranden van de heide ernstige schade aan bossen en andere vormen van eigendom voorkomen. Vanuit militair oogpunt is een beheervorm waarbij de heide verjongt een strenge eis. Dit vanwege het feit dat vegetatie ouder dan 10-15 jaar brandbaarder is en de risico's op een oncontroleerbare natuurbrand toenemen naarmate de vegetatie ouder wordt en de aanwezige opslag in leeftijd en bedekkingsgraad toeneemt. In verband met het gecontroleerd kunnen afbranden van de terreindelen in een gunstige periode (winterseizoen) is er minder kans op een oncontroleerbare brand in het broed- en groeiseizoen als gevolg van het schieten en gebruik van explosieven op beide schietkampen door Defensie.

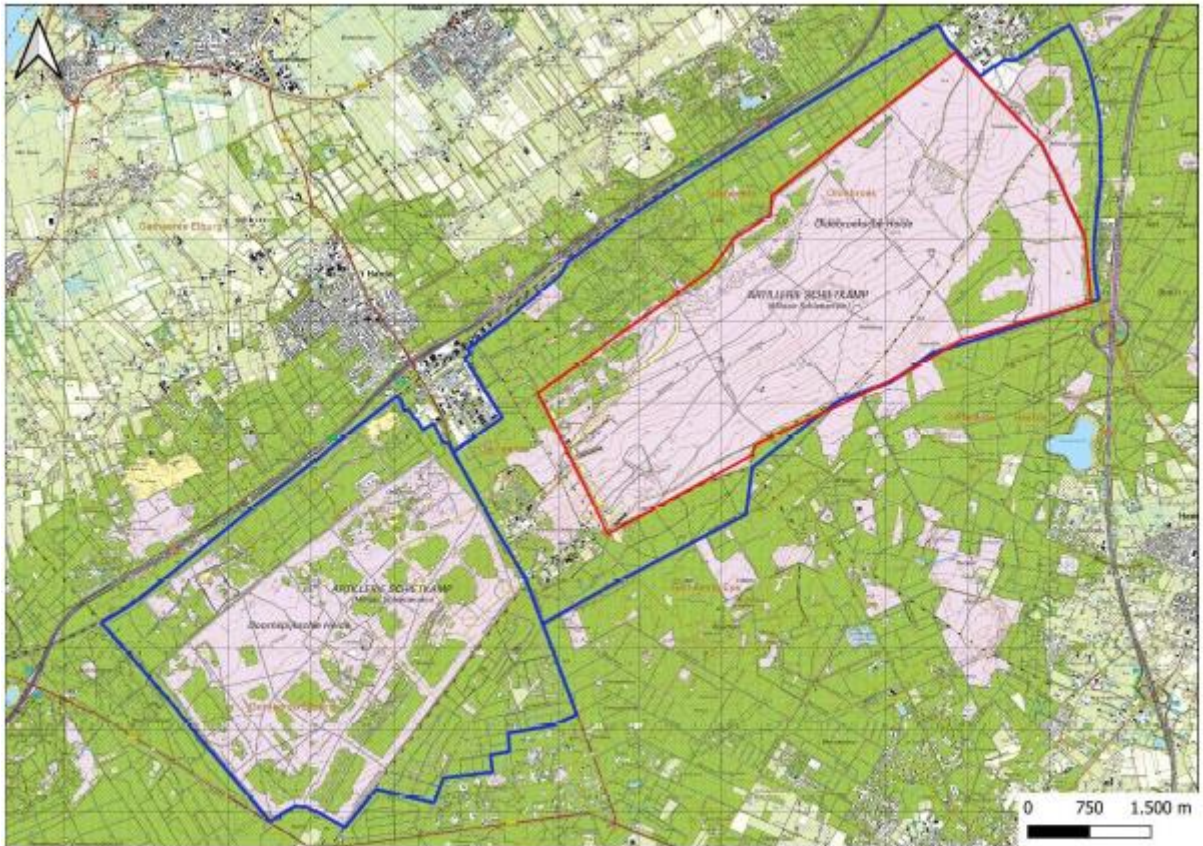
Het huidige brandbeheer maakt onderdeel uit van een convenant tussen het Ministerie van Defensie en de gemeenten waarin het artillerie schietkamp is gelegen. Afwijking van het huidige beheer is dan ook in strijd met de afspraken met de betrokken gemeenten, levert een veel groter risico op in verband met het ontstaan van natuurbranden door oefeningen en zal hierdoor de bedrijfsvoering van het grootste defensieterrein van Nederland ernstig in gevaar brengen.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat de belangen 'de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' en 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende zijn om de negatieve effecten op de zandhagedis, de heikikker, de rugstreeppad, de kleine heivlinder, de kommavlinder, de adder, de hazelworm en de levendbarende hagedis, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

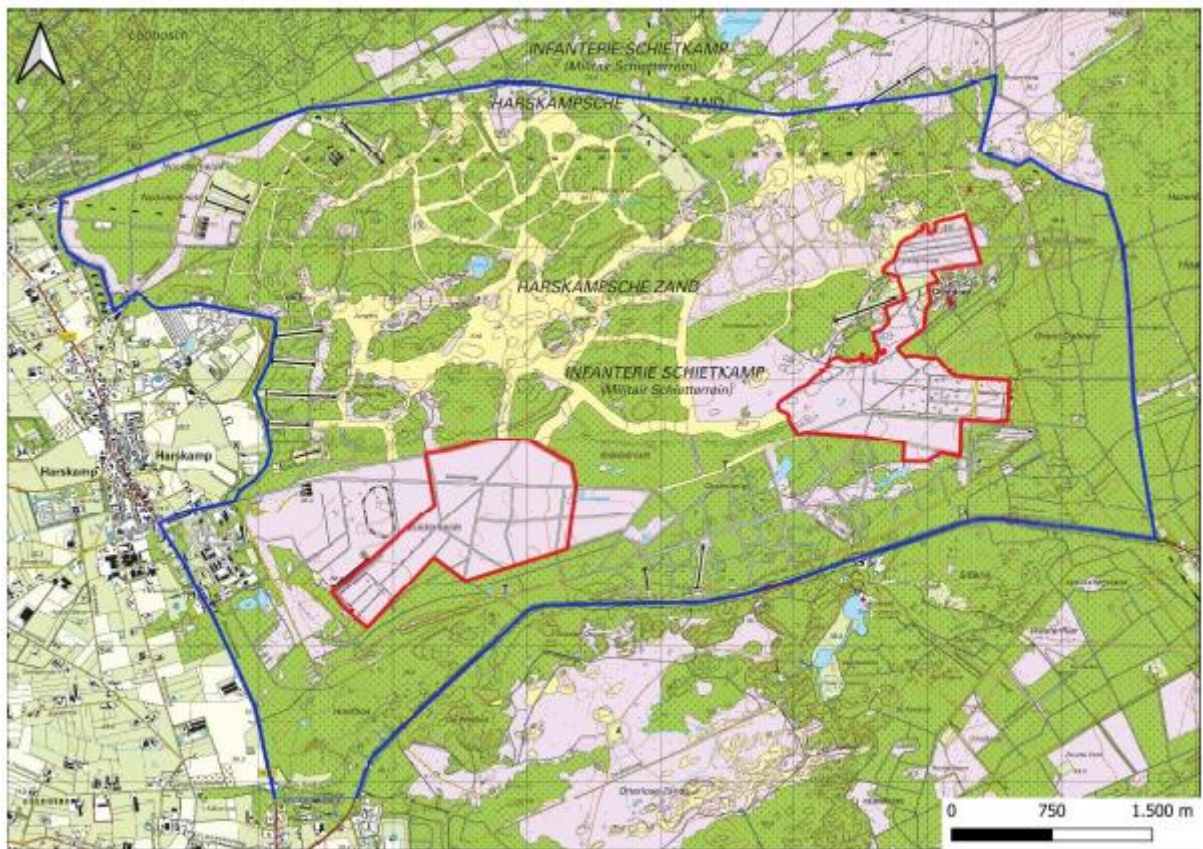
**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
9 februari 2023

Onze referentie
5190027618711

Figuur 1. Begrenzing ASK (blauw omlijnd) met het te branden deel op de Oldebroekse heide (rood omlijnd).

Figuur 2. Begrenzing ISK (blauw omlijnd) met de te branden delen (rood omlijnd).

6 MITIGATIE

Door het treffen van onderstaande mitigerende maatregelen kunnen negatieve effecten ten aanzien van beschermde soorten worden voorkomen of worden beperkt. Het brandbeheer wordt uitsluitend in de winter uitgevoerd.

Voor beide gebieden geldt dat de te branden percelen dusdanig zijn gelegen dat er maximaal gebruik kan worden gemaakt van de gunstige weersomstandigheden wanneer die zich voordoen. Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer er de grootste ecologische rust heerst en wanneer de ondergrond nat of bevroren is, terwijl de af te branden vegetatie droog is. De wind moet bovendien voor elk perceel uit de juiste richting komen. Hierdoor zijn de af te branden percelen welke voor een bepaald jaar op de planning staan steeds verspreid door het terrein gelegen. In ecologisch opzicht is dit tevens het meest verantwoord. Omdat gunstige weersomstandigheden vrij beperkt zijn, in de praktijk levert elke winter gemiddeld vier geschikte branddagen op, kan er niet met een groter aantal kleine percelen worden gewerkt.

Bovendien levert de aanwezigheid van niet gedetoneerde munitie(resten) in het terrein de beperkende factor op dat brandweermaterieel niet overal buiten de wegen, in de vegetatie zelf inzetbaar is. Verdeling van een perceel in meerdere kleine percelen die niet door paden of wegen van elkaar worden gescheiden is daarom niet mogelijk.

In praktische zin kan er alleen adequaat en zonder risico worden afgebrand wanneer een perceel aan drie zijden is omsloten door wegen, paden, brandbanen etc. Rekening houdende met de beperkingen zoals die zich voordoen en om het brandbeheer als natuurbeheer toe te passen is het afbrandplan vorm gegeven zoals weergegeven in figuur 3 en figuur 4.

Om negatieve effecten ten aanzien van beschermde soorten te voorkomen, worden de volgende maatregelen getroffen:

- Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer er de grootste ecologische rust heerst, en wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. Amfibieën en reptielen zijn dan (ondergronds) in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten. Winterbranden worden juist uitgevoerd om oncontroleerbare en daarom verwoestende zomerbranden als gevolg van inslagen van munitie te voorkomen in de tijd dat dieren zich boven de grond bevinden en wel kwetsbaar zijn.
- Branden gebeurt 'slordig': niet alle heidevegetatie in de percelen wordt gebrand. Het branden van een perceel begint enkele meters buiten het pad. Er worden stroken langs de paden overgelaten. Patches die op een of andere manier door de brand zijn overgeslagen, bijvoorbeeld doordat ze in een kleine depressie liggen, of op een heuvel, blijven gespaard, deze worden niet een tweede keer nabewerkt. Op deze manier is er ruim voldoende overstaand gewas voor amfibieën en reptielen die in het voorjaar uit de winterslaap komen en waar kleine heivlinders (rupsen) en kommavlinders (eieren) in kunnen overleven.
- De wind moet bovendien voor elk perceel uit de juiste richting komen. Hierdoor zijn de af te branden percelen welke voor een bepaald jaar op de planning staan steeds verspreid door het terrein gelegen. In ecologisch opzicht is dit tevens het meest verantwoord.
- Het afbranden van heide gebeurt via het afbrandplan 'gecontroleerd heidebranden'. Dit is een planmatig schema van 8 jaar waarin het terrein in percelen is verdeeld. Elk

perceel wordt dus volgens planning eens in de 8 jaar afgebrand. Jaarlijks wordt er maximaal 10% van de totale oppervlakte afgebrand. Hierdoor blijft er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar voor reptielen, amfibieën en vlinders.

De te nemen maatregelen om natuurschade te mitigeren worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol (EWP).

5 VERPLICHTE BESCHERMINGSMAATREGELEN

In dit hoofdstuk zijn de mitigerende maatregelen opgenomen die verplicht zijn bij de uitvoer van het brandbeheer op het ASK en ISK.

5.1 ALGEMENE MITIGERENDE MAATREGELEN

In verband met de functie van de ingreeplocaties als winterverblijfplaatsen voor reptielen, amfibieën en vlinders moet het brandbeheer plaatsvinden volgens onderstaande voorwaarden:

- Het afbranden wordt uitgevoerd in de wintermaanden wanneer er de grootste ecologische rust heerst, en wanneer de ondergrond nat of bevroren is terwijl de af te branden vegetatie droog is. Amfibieën en reptielen zijn dan (ondergronds) in winterslaap en ondervinden geen negatieve effecten. Winterbranden worden juist uitgevoerd om oncontroleerbare en daarom verwoestende zomerbranden als gevolg van inslagen van munitie te voorkomen in de tijd dat dieren zich boven de grond bevinden en wel kwetsbaar zijn.
- Branden gebeurt 'slordig': niet alle heidevegetatie in de percelen wordt gebrand. Het branden van een perceel begint enkele meters buiten het pad. Er worden stroken langs de paden overgelaten. Patches die op een of andere manier door de brand zijn overgeslagen, bijvoorbeeld doordat ze in een kleine depressie liggen, of op een heuvel, blijven gespaard, deze worden niet een tweede keer nabewerkt. Op deze manier is er ruim voldoende overstaand gewas voor amfibieën en reptielen die in het voorjaar uit de winterslaap komen en waar kleine heivlinders (rupsen) en kommavlinders (eieren) in kunnen overleven.
- De wind moet bovendien voor elk perceel uit de juiste richting komen. Hierdoor zijn de af te branden percelen welke voor een bepaald jaar op de planning staan steeds verspreid door het terrein gelegen. In ecologisch opzicht is dit tevens het meest verantwoord.
- Het afbranden van heide gebeurt via het afbrandplan 'gecontroleerd heidebranden'. Dit is een planmatig schema van 8 jaar waarin het terrein in percelen is verdeeld. Elk perceel wordt dus volgens planning eens in de 8 jaar afgebrand. Jaarlijks wordt er maximaal 10% van de totale oppervlakte afgebrand. Hierdoor blijft er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar voor reptielen, amfibieën en vlinders.

5.2 AANVULLENDE MITIGERENDE MAATREGEL HEIKIKKER

- Gedurende zachte perioden na vorst kunnen heikikkers al vroeg in het jaar (eind feb) actief worden en zich gaan voortplanten in vennen (Jong, de & Vos, 2009). Bij het afbranden van de heide nabij vennen dient men speciale aandacht te hebben voor mogelijke aanwezigheid van actieve heikikkers.

5. *Heeft u de mogelijkheid overwogen om met behulp van kleine inrichtingsmaatregelen (schuil- en overwinteringsplekken) dieren te verleiden naar delen die niet gebrand worden om de overlast voor de soorten verder te beperken?*

Het ASK en het ISK zijn zeer grote terreinen; veel van de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd hebben een beperkte actieradius. Deze dieren worden alleen verleid om gunstige habitats te verlaten als er andere maatregelen worden getroffen, bijvoorbeeld kort afmaaien van de heide om het terrein onaantrekkelijk te maken. Deze maatregelen zijn echter niet mogelijk wegens explosiegevaar. In het terrein blijven altijd voldoende schuil- en overwinteringsplekken bestaan omdat: het branden slordig gebeurt, de te branden percelen altijd verspreid door het terrein liggen en jaarlijks maximaal 10% van de totale oppervlakte wordt gebrand (zie ook vraag 7).

Ook de te branden percelen zelf worden niet in hun geheel afgebrand. Dit heeft te maken met de plaatselijke omstandigheden op de beheerdag zelf. Wind en vocht spelen een belangrijke rol hierin. Het is ook niet de bedoeling een 'biljartlaken' te creëren. Daarnaast worden bij elk perceel maatregelen genomen om tijdelijke refugia te laten ontstaan/behouden, zo worden de randen van de percelen niet volledig afgebrand, worden kleine delen binnen een perceel gespaard door hierin natte plekken te maken en worden bv aanwezige jeneverbessen nat gehouden met hierbij de ondergroei. Brandbeheer vindt plaats onder ecologische begeleiding.

10. *In paragraaf 5.2 van het ecologisch werkprotocol staat het volgende: "Bij het afbranden van de heide nabij vennen dient men speciale aandacht te hebben voor mogelijke aanwezigheid van actieve heikikkers". Deze maatregel is niet specifiek genoeg en dient nader uitgewerkt te worden.*

Binnen het ISK/ASK liggen enkele kleine vennen of poelen. Het brandbeheer vindt plaats in perioden met vorst. Als er voorafgaand aan deze vorstperiode een zachtere periode is geweest (eind februari), dan kunnen heikikkers (adulten, eiklommen) in vennen aanwezig zijn. Omdat het brandbeheer plaats vindt onder ecologische begeleiding wordt bij het voorgenomen branden nabij venoevers hierop een controle uitgevoerd. Bij aanwezigheid van heikikkers worden venoevers gespaard.